

P. Pál

Tél, nyár, ősz, tavasz

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

P. Pál

Tél, nyár, ősz, tavasz

Főegyházmegyei jóváhagyással.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Budapesten jelent meg a Korda R. T. kiadásában, 1939-ben. Az elektronikus változat a Korda Kiadó engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Korda Kiadóé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	4
Tél	4
Nyár és ősz.....	7
Tavasza	13

Bevezetés

De furcsa! – gondoljátok alighanem, kedves kis olvasóim, mikor e könyvecske címét nézitek. Tél, nyár, ősz, tavasz ... Hiszen az évszakok nem ilyen sorrendben következnek egymás után! Talán a nyomdában történt hiba s nem vették észre?

Nem; a nyomdában nem történt semmi hiba. Ebben az elbeszélésben valóban így következnek az évszakok egymás után: tél, nyár, – ősz és tavasz. Az első három már jóformán csak álom, – a negyedik azonban ragyogó, boldog valóság!

Tél

Egy régi budai ház szerény földszinti lakásában élt családjával Szabó Károly. Derék, törekvő tisztviselő ember volt, ki a nagy háború után csak nehéz küzdelem árán tudott olyan álláshoz jutni, hogy övéit egyszerűen bár, de tisztességesen eltarthassa. Ám azért se ő, se a felesége nem zúgolódott, nem elégedetlenkedett soha. Hálásak voltak azért, amit megadott nekik a jó Isten és nem vágytak olyasmire, amit el nem érhettek. Örömeiket találták szépen fejlődő gyermekeikben, kiknek egészsége érdekében hozta meg a jó édesapa azt a nagy áldozatot is, hogy a hivatalától messze eső budai részen bérelt lakást, így aztán, bár szegény volt, nem vehetett kertés házacskát és nyaralni se vihette gyermekeit, azok mégis kinn lehettek kora tavasztól késő őszi a jó levegőn, mert a régi földszintes háznak zöldellő bokrokkal beültetett, barátságos kis udvara volt. Egyik sarkában hatalmas akácfa ágai nyújtózkodtak a magasba s ennek fürtös virágai májusban elárasztották illatukkal az egész környéket, – később pedig a nagy leander-bokrok illatos, rózsaszín virága varázsolta kedvessé, barátságossá a kis udvart. Mialatt a jó édesanya az ebédet készítette, a két nagyobb gyermek, Gyurika meg Sárka ott játszott a nyitott konyhaajtó előtt. Édesapjuk homokot hozatott oda, s ők kis lapáttal, vederrel pompásan elszórakoztak benne.

– Tudod mit csináljunk? – szölt Gyurika egy meleg nyári napon kis hűgához. – Lapátoljuk el egészen a homoknak ezt a részét, így ni ... Ez lesz a Vérmező.

– S itt lesz mögötte a Várhegy! – tervezte tovább hűgocskája.

– Aztán ráépítjük a Mátyás-templomot is! – folytatta Gyurika. És a két gyermek buzgón hozzáfogott a „Várhegy” alakításához. Egészen ügyesen ment nekik, hiszen az óvodában már sokat gyúrtak, formáztattak, s így kezük nem volt teljesen gyakorlatlan.

Sajnálták is, hogy az ebéd miatt abba kellett hagyniuk a munkát. S mikor anyjuk ebéd után letette ágyacskájába a pici Lenkét és apjuk is ledült egy kicsit pihenni, ezzel állottak elő:

– Ugye anyus, kimehetünk tovább játszani?

– Jobb lenne, ha csak uzsonna után folytatnátok. Most igen nagy a hőség odakinn. Sárka hízelkedni kezdett.

– Ó anyuka, az nem baj! ... Úgy szeretném beültetni a Vérmezőt fűvel, bokorral, virággal ...

Anyus elmosolyodott.

– Hát nem bánom, menjetek, ha kedvetek van megizzadni!

Azzal vette a varrását, s odaült a nyitott ablakhoz; onnan rá-rápillanthatott játszó gyermekeire.

Gyurika nagy iparkodással építette a Várat, – kis húga pedig buzgón „ültette” a Vérmezőre a fűszálakat s leveleket.

Azonban nemsokára lassabban mozogtak, kedvük lankadt, – mégis csak igen forrón tűzött rájuk a júliusi nap. Gyurika, végre is megelégette. Megtörölte izzadt homlokát s befelé indult.

– Hű, de meleg van! – panaszkodott.

– Pszt! Halkabban! Fel ne költsd apukát meg a babát – figyelmeztette édesanyja mosolyogva. Aztán csendesen kiszólt az ablakon:

- Megizzadtál te is, Sárika?
- Bizony meg – bólított lankadtan a kisleány.
- Gyere be te is!
- Ó a szobában is meleg van ... – zsörtölődött Sárika.
- Csak gyere! Meglátod, milyen pompás hűvöset varázsolok ide nektek!

Sárika – kelletlenül ugyan, – de mégis csak bement.

– Mossátok meg hamar homokos kezeteket, aztán üljete ide velem szembe, ezekre a kis székekre – rendelkezett az okos édesanya.

– No, most hunyjátok be a szemeteket és ne is moccanjatok, mert kezdődik a varázslat. Elviszlek benneteket a tél tündérének országába ... De nem mese lesz ám, amit elmondok, hanem igaz történet! Mert én valóban jártam gyermekkoromban abban a gyönyörűséges országban, s láttam tél tündérének csodás palotáját, de még a templomot is, melyben imádkozni szokott ...

A gyermekek csakugyan mozdulatlanul ültek, – érdeklődő szemecskéjük azonban hamarosan elfelejtették lehunyva tartani. Anyjuk ugyanis halk hangon – hogy a szomszédban alvók fel ne ébredjenek – elkezdte mesélni nekik:

– Mikor én iskolás voltam, a Felvidék egyik kedves, barátságos városkájában laktunk. Testvérkém nem volt, de azért még is nagyon vidáman teltek napjaim, mert volt egy édes, aranyos kis barátnőm, egy barna hajú, feketeszemű ruszin leányka: a Zuszka. Nagyon-nagyon szerettük egymást. Édesapja postamester volt abban a messzi kis faluban, ahol nagyapámék laktak. Az én kis pajtásom csak a vakációt töltötte otthon szüleinél; az iskolaév folyamán nálunk volt mindig. Egy osztályba jártunk, egyforma idősek voltunk, egyforma nagyok és örökké jókedvűek. Együtt jártunk mindenhová, s ha az öreg plébános bácsi véletlenül szembe jött velünk az utcán, már messziről kiáltotta felénk: Itt jönnek ni, Annuska meg Zuszka, az elválhatatlanok!

Sárikának hosszú volt ez a bevezetés. Közbeszólt:

- És veled voltál a tél tündérénel?

– Vele bizony! Tudjátok, ott a Kárpátalján jóval előbb kezdődik a tél, meg sokkal több a hó is, mint itt Budapesten. Anyus egyszer csak egy szép reggel ezzel költött fel bennünket:

- Keljetek hamar, fehér minden odakinn!

Egy pillanat alatt az ablaknál termettünk. És csakugyan fehérek voltak a háztetők, a kémények, a kertfal, a fák, minden, minden ... A sok-sok hópihe szépen keringve szállott lefelé az égből, mintha minden kis angyalnak kiszakadt volna odafönn a dunnácskája.

Gyurika elnevette magát,

- De megijedhettek!

– Ó, ők azért nem kapnak ki a jó Istentől – vette Sárika védelmébe a kis angyalokat.

– De nem ám! – folytatta mosolyogva az édesanya. Nem is sajnálják ők tőlünk a hópihét. Hullatták bőségesen! Mi meg felvettük a kabátját, vastag cipőt – s már az iskolába indulás előtt alaposan megdobáltuk egymást hógolyóval. Aztán az iskolában is vígan folyt a tízpercekben a hócsata. Nem voltunk mi kényesek; nem ijedtünk meg attól se, ha egy-egy jókora csomó hó a nyakunkba tévedt ... Pedig brrr! de hideg volt!

- S hogy most a hógolyózásra gondoltok – ugye, már nincs is olyan melegeitek?

– Csakugyan nincs – felelte Gyurika csodálkozva. – Már nem is izzadok.

– De azért csak tessék tovább mondani – türelmetlenkedett Sárika. (Hiszen tündérországról még mindig nem esett szó!)

– Mondom, persze hogy mondok – felelte az édesanya. – Hát úgy volt az, hogy amint beállottak a hideg idők, megnyitották a jégpályát. Ez volt csak az öröm! Minden ebéd után karonfogtuk egymást Zuszkával, és siettünk korcsolyázni. Egész uzsonnáig vígan siklottunk,

iringáltunk a tükörsima jégen. Estig ugyan a sok korcsolyázó meglehetősen göröngyössé tette a jeget éles korcsolyájával, ám a kőművesek – akikre a pálya gondozása volt bízva – gondoskodtak arról, hogy másnapra ismét jó legyen. Esténkint végigöntötték vízzel, ez éjszaka ráfagyott, s reggelre ismét olyan sima volt a jég, mint a tükör. Amikor meg havazni kezdett, rögtön nekiálltak és seperték, seperték a havat a jégpálya szélére, úgyhogy a hófal napról-napra emelkedett körülötte. Lassan mind magasabbá vált minálunk, azután már a felnőtteknél is magasabb lett ...

Karácsony felé egyszer csak azt vettük észre, hogy két kőműves a pálya egyik sarkán igen vastag, meghajlított drótokkal dolgozik.

– Mit csinálnak? – kérdeztük kíváncsian.

– Jégünnepélyt tartunk nemsokára, kisasszonykám – felelte egyikük barátságosan – s ebből lesz a jéglugas.

– Jéglugas? – csodálkoztunk el. Milyen az?

– Hej, gyönyörű! Majd meg tetszik látni! Még asztal is lesz a közepén hóból és virágbokrétára is kerül rá!

Másnap érdeklődve néztük meg a készülő lugast. A hóasztal csakugyan benne állt, a drótvázat pedig már vékony jégkéreg borította s itt-ott jégcsapok lógtak le róla. Harmadnapra a jég vastagabb volt, s a jégcsapok nagyobbak.

És ez így ment nap-nap után. Megtudtuk, hogy esténkint mindig vizet öntenek rá, ami a kemény hidegben természetesen hirtelen odafagy. Így vastagszik a lugas jégfala s így válnak a jégcsapok valóságos függönyrojtokká.

Sokat gyönyörködtünk a készülő lugasban és erősen készültünk a pompás esti ünnepségre, melyen katonazene is lesz, meg tűzijáték ... Közben el-eltűnődünk azon, hogy milyen bokrétát tesznek majd a hóasztalra? Hiszen minden virág megfagy most odakinn...

– Ugye ti se tudjátok kitalálni, hogy milyen virág került rá?

– Nem bizony – felelte Sárka elgondolkozva és a fejét ingatta.

– Pedig de gyönyörű volt! – Képzeljétek: piros, sárga, zöld, kék villanykörtékből kötött csokor állott az asztalon.

– És égtek is a villanylámpák? – kérdezte Gyurika ragyogó szemmel.

– Persze, hogy égtek! Csak úgy sugároztak! S gyönyörűen megvilágították belülről a jéglugast. Olyan volt az egész, mint egy tündérialom!

– De szerettem volna én is látni! – sóhajtott a kisfiú.

– Bizony mi is elragadtatással néztük, míg ott korcsolyáztunk körülötte a katonazene hangja mellett. Pedig nem a jéglugas volt ennek a szép téli estének az egyetlen látványossága!

Említettem már, hogy a jégpályát magas hófal vette körül s mondtam azt is, hogy a pálya gondozói kőművesek voltak. Hát ezek az ügyes emberek remek fehér palotát vágtak ki a hatalmas hótömegből. Szép egyenes falai voltak, ablakai, ajtóí, rendes fedele, kéményei ... Ez a palota is villannyal volt kivilágítva s színes ablakain csak úgy ömlött ki a fény ... A palota mögött pedig sűrű zúzmarával borított fehér fák állottak. Igazi tündérerdő!

Elbűvölve néztük.

– Ez a tél tündérének a palotája – suttogta Zuszka.

Pár lépéssel távolabb hóból készült templom állott – s annak színes ablakain éppen úgy sugárzott ki a fény, a ragyogás.

– Ebbe a templomba meg imádkozni jár a tél tündére – tettem én hozzá.

Aztán csak álltunk, álltunk szorosan összefogódzva és gyönyörködtünk tündérorszámban ...

A mese egyszerre megszakadt. Csend borult a nagyvárosi szerény kis szobára.

– A gyermekek meglepetten néztek anyjukra, – majd Gyurika hirtelen hozzá lépett, s kisfiús, nyers gyöngédséggel kezét az álla alá téve fölemelte fejét.

Édesanyja szeme könnyel volt tele.

– Miért sír, anyuka? – kérdezte csodálkozva.

– Mert elveszett tündérország, az én szép szülőföldem! ... Erőszakkal idegen országhoz csatolták ... – Majd mélyet sóhajtvá tette hozzá: – Nem értitek ti még ezt, kicsi bogaraim.

Sáríka meleg szívecskéje azonban vigasztalást keresett. Hirtelen eszébe jutott karácsonyi nagy élménye. Rátette hát két kis kezét az anyja kezére, azután fontoskodó komolysággal az arcába nézve így szólt:

– Visszahozza a Jézuska – nem kell búsulni! Lám az én elveszett babámat is visszahozta. Még szép új ruha is volt rajta!

Az édesanya könnyei között is mosolyogva ölelte magához az aranyos szívű kis vigasztalót.

Nyár és ősz

Egyik év múlt a másik után. A gyermekek szépen nőttek, okosodtak; szüleiknek sok öröme telt bennük. Gyurika már a harmadik elemibe járt, Sáríka meg a másodikba, mikor egy esős, hideg délután az ebédlőasztal mellett ülve szorgalmasan dolgoztak az iskolai feladatukon.

– Ejnye, úgy meggémberednek az ujjaim, hogy nem is tudok szépen írni! – szólalt meg a kisfiú és jól összedörzsölte két kezét.

– Befűtünk majd egy kicsit – bízta édesanyja.

Sáríkanak ekkor hirtelen eszébe jutott valami.

– Emlékszik-e, anyus, hogy egyszer régen, mikor nagyon melegünk volt, a télről mesélt nekünk s mi pompásan lehűltünk tőle. Hát most mesélhetne a nyárról, hogy fölmelegedjünk!

Anyus elnevette magát.

– Csakhogy akkor nem a mesétől hűltetek ám le, hanem attól, hogy szép csendesen ültetek, míg a mesét hallgattátok. Felmelegedni pedig így bajosan lehet!

– De azért mégis mesélhetne anyus megint egyszer ... Hiszen olyan szépen tud!

– No jó; siessetek elvégezni leckéteket, – én addig meggyújtom a tüzet. Aztán odaülünk a jó meleg kályha mellé, s tartunk ismét mesédélután.

Ezt se kellett kétszer mondani a gyermekeknek! Egy-kettőre készen voltak a feladataikkal; pedig igazán lelkiismeretesen elvégezték!

– Tehát azt szeretnétek, ha ma megint nyári történetet mondanék? – kérdezte édesanyjuk, mikor odatelepedtek melléje.

– Igen, igen! – lelkesedett Sáríka. – Hiszen azok olyan érdekesek! Emlékszel Gyuri, mikor anyuka babaszobát csinált Zuszka nénivel a dédanyus spárgaágyának magas zöldje között?

– Hogyne! Meg arra is, mikor kinevezték legelőnek a kert végét, ahol a ribizli- meg málnabokrok voltak – toldotta meg Gyuri nevetve.

– Bizony szépek is voltak azok a nyarak, miket én valamikor drága, öreg nagyszüleimmél töltöttem – mondta az édesanya elmerengve.

Tízéves koromban, a háború utolsó évében voltam utoljára az ő kedves kis falujukban. Nagyapó akkor már egészen egyedül élt. Szegény jó nagyanyó hősiesen állott mellette a nehéz háborús évek küzdelmeiben, – azt a gyászos hírt azonban, hogy mindkét derék fiúk elesett a harctéren, nem sokkal élte túl. Nagyapó kikísérte a virágos kis temetőbe – és az a drága sírhant immár elszakíthatatlan szálakkal kötötte oda a hegyek között megbújt kis faluhoz. Semmiképp sem akart hallani arról, hogy magányát odahagyja és mihozzánk költözzék.

Sok aggodással beszélgetett erről jó anyám Zuszka néni mamájával, mikor az az iskolai év végén leánykájáért jött.

– Ha csak egy pár hétre elmehetnék hozzá, – mondá anyus – hogy egy kicsit felderítsem, s legalább a ruhaneműjét átnézzem, rendbe szedjem ... De íme, itt van a harctérről betegen hazajött férjem; őt lehetetlen magára hagynom!

Ekkor közbeszóltam:

– Tudod mit, anyus? Engedjétek meg, hogy elmenjek én nagyapóhoz a szünidőre.

– Ó kislányom, – simogatott meg anyus szomorúan – már nincs, aki ott gondodat viselje. Az áldott jó nagyanyó már a mennyországban van ...

– Nem is azért mennék, hogy nekem gondomat viseljék! – feleltem. – Én szeretném megtenni nagyapóért azt, ami telik tőlem. Elszórákozgatnám, felvidítanám ... Hiszen tudjátok, hogy itthon is mókázom eleget. Bizonyosan elfelejtené egy kicsit a szomorúságát, ha egyetlen unokája mellette volna!

– Ez igaz – hagyta helyben anyus.

– No lám! – bátorodtam fel erre. Megnézném én azt is, hogy minden kabátján, mellényén jó erősen állanak-e a gombok! ... Szépen letörölném mindennap a port a szobájában; még virágot is tennék az asztalára ... Hadd lássa, hogy szeretjük! Ez bizonyosan jól esnék neki!

Anyus könnyes szemmel simogatott meg. A dolog vége pedig az lett, hogy Zuszka néni mamája magával vitt engem is haza, a hegyek közötti drága kis faluba. Az volt a megállapodás, hogy aludni a postamesteréknél fogok, mert nagyapónak esetleg terhére lenne, ha az én ellátásommal kellene törődnie. Egyébként azonban az lesz a feladatomban, hogy velem legyek, s lehetőleg felvidítsam magános, szomorú napjait.

Azt hiszem, sikerült ennek a dolognak megfelelnem. Délelőttökint ott csetlettem-botlottam jó nagyapám körül, míg gazdaságában jött-ment, intézkedett, – aztán odakészítettem mindennap a nagy karosszék mellé a dohányt, meg a hosszúszerű pipát, hogy kezénél legyen, ha kiül ebéd után a vadszőlővel befuttatott tornácra pihenni. Olyan jól esett látnom szép kék szemének derűs mosolygását, mikor fontoskodva, mókás komolysággal tanultam a dohányszita használatát, meg a dohányvágás hallatlanul fontos tudományát ... Legjobban azonban azt szerettem, ha a délutáni meleg enyhültével elindultunk kettesben bolyongani erdőn, mezőn. Hogy ismerte ő a természet csodás világát! Minden kis gyíkról, bogárról, fűszálról, virágról tudott valami érdekeset mondani. Mennyit tanultam akkor tőle! Hazajövet aztán rendszerint a temető felé kerültünk, s a vadvirágot, amit szedtem, letettük nagyanyó sírjára. Olyan gyönyörű ez a mezei virág, – mondtam egyszer – hogy nagyanyó bizonyonnyal éppen úgy örül neki, mint valamikor a rózsáinak, verbénáinak ...

– Örül – felelte meleg hangon nagyapó. – Különösen azért, mert te hozod neki, az ő egyetlen kis unokája!

Zuszkával csak este, lefekvés előtt dugtuk össze a fejünket. Elmeséltük ilyenkor egymásnak, hogy mi történt a nap folyamán. Sokszor együtt gondoltuk ki, hogy másnap mivel is szerezhetnék örömet szegény öreg nagyapónak. Ó, nagyon jó barátnőm volt ő. Hogy örült, mikor meghallotta a mulatságos dohányvágást! Vagy mikor elmondottam, hogy nagyapónak sétánk közben olyan jó kedve kerekedett, hogy megtanított egy régi szép magyar nótára ...

Már a vakáció vége felé történt, hogy nagyapó egy délelőtt így szólt hozzám:

– No Annuskám, ma délután nagyot sétálunk, aztán a tetejébe szalonnasütést rendezünk kinn az erdőn; jó lesz?

– Pompás lesz! – válaszoltam örömmel.

Délután csakugyan vállára kanyarította kedvenc sötétzöld posztógallérját, zsebébe tette a kenyeret, szalonnát, s vidáman elindultunk fölfelé a kis patak egyre szűkülő völgyében.

Egyszer olyan helyre értünk, hol a hegyoldalról legörgött hatalmas szikladarab állta el a patak útját s a víz csak nagyot kerülve haladhatott tova. Nagyapó nem is figyelt arra, hogy én

mily érdeklődéssel szemlélgetem a patak szeszélyesen kanyargó folyását. Neki nem volt ez újság; bizonytalansággal látta már, sokszor járt azon a helyen, ő akkor is – mint sétánk közben annyiszor – a sziklákat nézegette; majd fölemelt egy követ, jól szemügyre vette, megforgatta és a zsebébe süllyesztette.

Aztán így szólt:

– Ne menjünk a patakpartján tovább, Annuskám; induljunk itt balra a hegy oldalában felfelé.

Készségesen engedelmeskedtem. Nagyapó mögöttem jött, mert egymás mellett nem fértünk volna el a szűk kis ösvényen. Kedvesen biztatott:

– Meglásd, olyan helyre érünk nemsokára, amely nagyon fog tetszeni neked!

Csakugyan: alig haladtunk felfelé vagy tíz percet, – sűrű bozótos helyre jutottunk. És – csak úgy piroslott felénk a rengeteg málna!

Összecsaptam a kezemet.

– Jaj de pompás!

Nagyapó mosolyogva mutatott a sűrűség felé:

– Terítve van uzsonnára. Tessék parancsolni!

Gondolhatjátok, hogy nem mondtam ezt magamnak kétszer! Vígán hozzáfogtam a málnázáshoz. De nem voltam ám olyan önző, hogy csak a saját becses gyomrocskámra gondoltam volna. Leszakítottam egy szép nagy levelet s a különösen szép nagy szemeket arra gyűjtöttem. Aztán én kínáltam nagyapót:

– Tessék parancsolni!

Megcirógatott s mosolyogva elfogadta. Én szívemből örültem, mikor láttam, mily jól esik neki a felajánlott üdítő gyümölcs.

– Ó, bár vihetnék Zuzkának is! – mondtam aztán. – De nincs semmiféle kosárkám vagy edényem ...

– Kár, kár ... – dörögte nagyapó megint csak mosolyogva s csöndesen tömkölte a pipáját.

Azután behatoltam ismét a rengetegbe, és nagy élvezettel folytattam az uzsonnázást. Kis idő múlva visszatértem a legszebb málnaszemekkel – ám nagyapó nem volt sehol! Az ösvény üresen szaladt végig a hegyoldalon.

Megrémültem. Csak nem hagyott itt egyedül az erdőben! Hiszen medve is jöhet... És hirtelen mindenféle rémmesék jutottak eszembe a málnát kereső medvékről.

– Nagyapóóó! – kiáltottam, ahogy csak a torkomon kifért.

– Hahóó! Jövök! – hallatszott messziről, s én nemsokára megnyugodva pillantottam meg az ösvény felső végén apóka nagy körgallérját, ezüstös fejét.

– Jaj, de megijesztettél Hol jártál?

Nagyapó tiszta kék szeme derűsen csillogott, mikor huncutkodva ezt felelte:

– Az erdő királyánál. Megkértem, adjon kölcsön egy bögrét, hogy Zuzkának is szedhess málnát. Íme, itt küldi.

Ezzel egy ócska fülesbögrét adott a kezembe.

Elbámultam.

– Honnan hoztad ezt, nagyapó?

– Mondom, hogy az erdő királyától. Az ő kincseskamrájából.

– No, ne tréfálj! – zsörtölődtem. – Tudod, hogy ezt úgyse hiszem el!

– Pedig elhiheted. Ha megszeded a málnát, akár be is mutatlak az erdő királyának. Azaz – bocsánat – bemutatom őt neked. Bemutatkozni ugyanis a hölgyeknek szokás, még akkor is, ha azok csak tízesztendős kis csirkék.

– Láttam, hogy hiába kérdezősködöm, – ilymódon nem sikerül megtudni azt, amit tudni szeretnék. Más utat választottam hát, hogy célomat elérjem. Hamarosan teleszedtem a bögrét málnával, azután nagyapó elé álltam.

- Készen vagyok. Indulhatunk kérem, a királyi kihallgatásra!
- Helyes. Tehát csak egyenesen fölfelé az ösvényen.

Pár perc múlva fölséges virágos hegyyeregre értünk, honnan két völgyre nyílt gyönyörű kilátás. Végigláttuk a Kopár-völgyet, melyen jöttünk s melynek alján ott kanyarog a kis patak, és beleláttunk a túlsó völgybe, mely egy messzi kis falucskához vezetett.

- Milyen remek hely – mondtam őszinte álméltkodással.

– Örülök, hogy neked is tetszik – válaszolta nagyapó elégedetten. – Én ezt a helyet szeretem legjobban a környéken. Mióta nagyanyó itthagyt, sokszor üldögélek itt hosszasan. Magános sétáim közben itt szoktam megpihenni.

Annyi szomorúság volt e csendes, egyszerű szavakban, hogy nem is tudtam mit válaszolni. Csak melegen odasimultam nagyapóhoz, ő megérezte szeretetemet. Átölelt s vidámabban folytatta:

– Nézd, milyen kényelmes gyepadot készítettem itt magamnak a király lábainál. Mert íme, bemutatom neked ezt a hatalmas, odvas tölgyfát – ő az erdők királya.

Elnevettem magam.

– No hát! Tudtam az imént, hogy huncutkods, de erre nem gondoltam volna! Ám mondd csak: ennek a királyúrnak van bögréje? Talán kávézni szokott?

– Nem; csak engem kínál meg néha jó friss vízzel, ha megszomjazom, azért tart a kincstárában bögrét.

– És hol van az a kincstár?

– Azt senki más nem tudja a világon, csak ő meg én. De részesíteni fogunk abban a kivételes kegyben, hogy neked is megmutatjuk – ha nagyon szépen megkérsz bennünket.

– Jaj, hát nagyon-nagyon szépen kérlek, – mert rettentő kíváncsi vagyok ám!

– No hát jöjj – felelte nagyapó. Nem szeretném, ha kifúrná az oldaladat a kíváncsiság, mert az szörnyű nagy baj volna!

Azzal odavezetett a hatalmas tölgyfa mögött a hegyoldalhoz. Fű, moha s mindenféle kúszónövény közül kandikált elő itt-ott a szürkés sziklafal. Nagyapó óvatosan félretolt néhány hosszú szederindát, aztán elmozdított a helyéről egy jókora szikladarabot.

Szép, száraz üreg tűnt elő. Kövek benne s egy erősfalú bádogdoboz.

– Íme, a kincstár! – mutatta büszkén. – Innen vittem imént a bögrét neked.

– S mi van a dobozban? – érdeklődtem kíváncsian.

– Most csak egy kis tartalékdohány – felelte nagyapó. – Azonban a kárpáti harcok idején, amikor olyan közel voltak hozzánk az oroszok, hogy nem tudtuk, nem válik-e ez a vidék is harctérre, ide rejtettem el családi iratainkat meg nagyanyó ékszereit. Biztonságosabb helyet sehol se találhattam volna számukra.

Kíváncsian kivettem a dobozt s belekukkantottam.

– Nini! – kés is van benne.

– Az ám – nézett bele a dobozba nagyapó is. – Vedd ki mindjárt, felszeleteljük vele a kenyeret meg a szalonnát. Hiszen kirándulásunk fénypontja, a szalonnasütés még hátra van!

Ezekután elindultam nagyapó utasítása szerint rőzsét gyűjteni. Megraktuk a tüzet, aztán hosszú, kihegyezett pálcákra szúrva forgattuk a parázs felett a szalonnát s csöpögtettük zsíriját az alája tartott kenyérre. Pompás multság volt.

Mikor a sütéssel elkészültünk, letelepedtünk a gyepadra, s hozzáfogtunk a falatozáshoz. Ez az uzsonna második fogása! – mondtam.

Nagyapó a szalonnázás befejeztével ismét pipára akart gyűjteni. Zsebéből azonban a gyufaskatulya helyett véletlenül azt a kődarabot emelte ki, melyet odalenn a völgyben vizsgálgatott.

– Ohó, ez nem gyufa; ezt majd betesszük a kincstárba a többihez – mondta és visszasüllyesztette.

– Miért nézegeted te sétáinkon egyre a köveket? – kérdeztem kíváncsian.

Nagyapó nem felelt azonnal. Hosszasan szipogtatta a pipáját, s csak amikor már jól szelelt, csak akkor szólalt meg:

– Tudod te, mi a geológia?

– Nem én – válaszoltam vidáman. Aztán mókázva folytattam: Hogy mi a „lóg”, azt tudom; „iá” annyi, mint: csacsi, „geo” akkor bizonyosan: fül. Tehát: lóg a csacsi füle!

Célomat elértem: nagyapó jókorát kacagott ezen a badarságon.

– Az a csacsi pedig te vagy! – mondta.

– Hát okosíts ki, hogy mi az a geológia, s akkor nem leszek csacsi!

– No, majd megtanítanak rá az iskolában.

Aztán tünődve nézett rám.

– Miért is nem születél te fiúnak, Annuskám! – sóhajtotta.

Nagyot nevettem. Eddig még sohasem volt baj az, hogy leány vagyok; hát most miért kellene fiúnak lennem?

– Bányamérnököt nevelnék belőled!

– Jaj de jó akkor, hogy nem születtem fiúnak! Hiszen rengeteget kellene tanulnom, – talán még egyetemre is járnom!

– Hát nem szeretsz tanulni?

– Dehogynem! Ám azért elég lesz nekem négy polgári. Aztán tudod, mit fogok csinálni? Megtanulok gazdasszonykodni, főzni, – és eljövök hozzád, hogy ne élj ilyen magánosan. Úgy fogok gondoskodni rólad, akárcsak nagyanyó!

Nagyapó melegen a szívéhez szorított. Éreztem, hogy remeg az ajka, amint homlokon csókol. Aztán halkán ezt mondta:

– Köszönöm, kis virágszálam!

Szegény talán megérezte akkor, hogy tervem nem sikerül, hogy egészen magánosan fogja leélni hátralevő életét, mert a körülmények lehetetlenné teszik majd, hogy szerető gondoskodásommal körülvegyem. Nem is láttam többé soha; még az esküvőmre se jött el. De tudod-e Gyurika, hogy az utolsó nagy örömet te szerezted neki az életben azzal, hogy megszületted. Igen boldog volt, hogy ha nem is fiúágon, de mégis csak van családjának folytatása; úgy érezte, hogy a jó Isten benned kárpótolja őt hősi halált halt fia miatt.

– Milyen kár, hogy már nem él szegény dédapó ... – szólalt meg Gyurika. –

Akkor megszerezném neki az örömet: bányamérnök lennék!

Sárrika gondolatai egészen másfelé jártak. A nagyvárosban nőtt kisleányt az a málna érdekelte legjobban, mit anyja sajátkezűleg szedhetett az erdőben. Meg is szólalt:

– És elvitte anyuka a málnát Zuszka nénihez?

– El bizony! Örült neki nagyon. S az az érdekes, hogy azon a napon ő is meglepetéssel várt engem. – Mutatok valami szépet! – kiáltotta felém már messziről.

– Nézd, mit vett ma reggel mamuka nekünk! Házaló járt a faluban. Egyik a tied, másik az enyém.

Két olcsó, de ízléses kis nyakék feküdt az asztalon. Vékony ezüstözött láncon két egyforma szívecske. Csupán annyi különbség volt közöttük, hogy az egyik közepén piros, a másikén kék kövecske ékeskedett.

– De szépek! – lelkesedtem igaz örömmel.

– Ki is lehet ám nyitni őket! – figyelmeztetett Zuszka. – Nézd meg, mi van bennük!

Kinyitottam, Egyforma picike Jézus Szíve-kép volt mind a kettőben.

– Tudod mit? – mondtam ekkor. – Fölajánljuk magunkat Jézus Szívének s e felajánlás jeléül mától kezdve mindig hordani fogjuk ezt a nyakéket.

– Jó – egyezett bele Zuszka készségesen. – És Jézus Szíve fogja a mi szívünket is mindenkorra összekapcsolni! Így ni! – folytatta, miközben a pirosköves szívecskét nyakamba csatolta, – egymáshoz leszünk kapcsolva örökre Jézus Szívével!

Én a másik szívecskét az ő nyakába akasztottam, aztán lelkünk egész melegével megöleltük, megcsókoltuk egymást. Így pecsételtük meg egész életre szóló barátságunkat.

– Ez a szívecske csörög most is anyus nyakláncán? – érdeklődött Sárka.

– Igen; az van odafűzve a Mária-érem mellé, melyet viselek.

– Tessék csak mutatni! – folytatta a kisleány s már emelte is le játékosan édesanyja nyakáról az érmet a mellette csörgő szívecskével.

– Hiszen ez kékköves! – mondta. – Mégis csak jól emlékeztem. Hát mégis az lett anyukáé?

– Azért van ez nálam, – világosította fel az édesanya – mert a szívecskét kicseréltük néhány hónappal később, amikor el kellett válnunk.

– Miért kellett elválni?

Mert jött a nagyon, nagyon szomorú ős ... Jött a nagy háború utáni zűrzavar, aztán a trianoni béke, mely darabokra szabdalta Szent István földjét.

Azon a szomorú ősön mi még gondtalanul jártunk iskolába Zuzkával, – jó szüleim arca azonban egyre felhősebbé, egyre gondterhesebbé vált. S egy nap komor arccal hozta hírül édesapám, hogy a csehek közelednek a városhoz; legjobb lesz, ha menekülünk, mert ha bejönnek, reá – erős magyarsága miatt – a börtön vár.

Jó szüleim úgy határoztak, hogy Zuzkát a szakácsnőnkre bízzák, aki nagyapóék falujából való derék ruszin asszony volt; ő majd hazaviszi. A jó asszony sehogy sem értette, hogy ha eddig jól megvoltak egymással a tótok meg a magyarok, miért kell őket most elszakítani egymástól?

Mi sem értettük ezt Zuzkával. Csak nagyon fájt a szívünk arra a gondolatra, hogy nekünk, akik annyira szeretjük egymást, el kell válni, csak azért, mert én magyar vagyok, ő meg ruszin – s Isten tudja, mikor látjuk egymást újra. Búcsúzaskor zokogva borultunk egymás nyakába.

– A szívemet nálad hagyom! – mondta Zuzka és levette nyakáról a kékköves szívecskét.

– Itt az enyém cserébe! – feleltem és nyakába akasztottam a másikat.

Aztán a vonat elindult velünk. Könnyes szemmel integettem búcsút kedves kis pajtásomnak, míg csak el nem tűnt szemem elől ...

Nemsokára megvonták a trianoni határt, – az én drága szülőföldem idegen országba került és legkedvesebb barátnőmet se láttam soha többé.

– Nem is írt soha anyusnak?

– Nem. Eleinte nem is tehetett volna, hiszen a postai összeköttetés is megszakadt. Csak hosszú-hosszú idő múlva kaptuk meg nagyapó első rövid értesítését: hogy él és egészséges. Nála később kérdezősködtem Zuzka felől; azt válaszolta, hogy elvitték messze, egy cseh nevelőintézetbe. – Onnan nem is igen írhat magyar barátnőjének – gondoltam magamban. Később azt hallottam róla, hogy férjhezment a szomszéd falu tanítójához, aki ruszin születésű ugyan, de erősen cseh érzelmű. Így hát Zuzka néni bizonyosan nem is igen keresheti velem az összeköttetést. De azért meg vagyok győződve arról, hogy nem felejtett el engem s ő is imáiba foglal mindennap, mint én őt. Mert két olyan szív, melyet Jézus Szíve kapcsol össze, mindig összekötve marad; – még akkor is, ha országhatárt vonnak közéjük!

Gyurika e szavakra mélyen elgondolkozott. Aztán hirtelen felkiáltott ragyogó arccal:

– Tessék csak idefigyelni!

Azt tetszett mondani, hogy amit Jézus Szíve köt össze, az összetartozik mindig, azt még országhatár se választhatja széjjel. Apuka meg a napokban azt magyarázta nekem, hogy az öreg Ferenc József király még a világháború elején felajánlotta országunkat Jézus Szívének. Így van, ugye?

– Így van, kislányom.

– No hát, ha ez a föld Jézus Szívéé, akkor hiába rajzoltak rá akármilyen vonalakat, – azzal mégse szakíthatják széjjel! Nem igaz?

Szabóné tudta, hogy fiacskája rendkívül élesezű s férje éppen ezért nagy örömmel és sokat foglalkozik vele; – ez az okoskodás azonban annak ellenére meglepte. Elmosolyodott s így felelt:

– Gyurika, belőled nem bányamérnök lesz, de ügyvéd!

A gyermek elnevette magát.

– Az Úr Jézus ügyvédje?! Az egészen szép hivatal lenne! De azért azt hiszem, anyus, hogy neki nemigen van ügyvédre szüksége.

– Hát bizony nincs is – felelte az édesanya is nevetve.

Gyurika pedig fellelkesedve folytatta:

– Hiszen neki még annyiba se kerül az országelválasztó határt eltörölnie, mint nekem kirádrozni egy vonalat a füzetemből. És meg is tetszik látni, – egyszer csak meg is teszi! Eltűnik a határ, – s anyus mehet ismét haza a szép hegyek közé, – meglátogathatja Zuszka nénit is!

Az édesanya fájó vágyakozással sóhajtott fel:

– Ó, bár igazad lenne, drága kisfiam!

Tavasz

És Gyurikának csakugyan igaza lett. Megjött Szent István királyunk halálának 900. évfordulója, az a csodálatosan szép 1938. esztendő, amikor Budapesten gyűltek össze az egész világ katolikusai a 34. Eucharisztikus Világkongresszus megtartására. Szent István népe buzgó áhitattal, mélységes magabaszállással készült a rendkívüli eseményre. És nem sajnált semmi áldozatot, nem kímélt semmi fáradságot, csak hogy minél fényesebb s minél méltóbb keretet adjon a hódolatnak, melyet a földkerekség az ő fővárosában mutat be az Oltáriszentségben rejtőző Üdvözítőnek.

A fölséges ünnepek lezajlása után Szabó Károly megrendült lélekkel fordult feleségéhez:

– Azt mondják, hogy az Úristent nagylelkűségben soha nem lehet fölülmulni. No hát azok után, amit mi adtunk Neki, – okvetlenül kegyes szemmel kell letekintenie reánk, szegény magyarokra! Én egy cseppet se csodálnám, ha most váratlanul valami nagy-nagy örömben részesítene bennünket!

És csakugyan megérkezett még ugyanannak az évnek őszén az a csodálatosan szép magyar tavasz, melyen a börtönfalként szorító trianoni határ egyetlen csepp vér ontása nélkül megnyílt s az egymástól húsz esztendeje erőszakkal elválasztott testvérek ismét egymás nyakába borulhattak ...

*

A rádió bemondója megszólalt:

Legközelebbi műsorszámunk: Mit üzen a rádió? ...

Szabóné fölneztet varrásáról, de nem zárta el a készüléket, – hiszen a gyermekek nem tanultak már. Gyuri a lombfűrészével foglalatoskodott, Sári meg a kis Lenkének segített a babáját öltöztetni s közben egyre pörölt a körülöttük tipegő Öcsivel, mert a kis kópé egymásután hordta el keze alól a legszebb babarongyokat.

„Jó szívvel köszöntöm kedves hallgatóimat ...” kezdte a rádióban a jól ismert hang. És szálltak az üzenetek közelbe, távolba, messzi idegen országokba, tengeren járó hajókra ...

– Milyen csodálatos találmány is ez a rádió! – elmélkedett csendesén Szabóné, miközben szorgalmasan öltögetett. Hogy össze tudja hozni az egymástól messzeszakadt szíveket ... Egyszer csak ismerős név ütötte meg a fülét:

„Antalovszkij Zuszka, férjezett Dankulinecz Fedorné keresi gyermekkori barátnőjét, Szabó Károlyné, született Ladamóczy Annát, aki valószínűleg Budapesten lakik. E címre kér híradást róla ...”

– Apus, apus! – rontott a másik szobába a nyakigláb Gyuri, miközben majd feldöntötte az útjába eső széket:

– Anyust körözik a rádión!

*

És alig egy hét múlva hosszú, meglehangú levél érkezett a drága Kárpátalja egy kies falucskájából a húsz éve hallgató gyermekkori barátnőtől. Nem lehetett e levelet másként olvasni, mint könnyes mosolygással. Megható volt, hogyan buggyant fel írója szívének mélyéről a régi ragaszkodás, mihelyt leomlottak a gátak, melyek barátnőjétől távoltartották: meghalt magyarellenes érzelmű férje, és megnyílt az országhatár ... És mosolyt fakasztó volt a sok furcsa, kedvesen nyakatekert mondat, melyet a gyermekkora óta nem használt magyar nyelven papírra vetett.

„... Mikor férjem meghalt, mindjárt gyöttünk vissza enyim két gyerekkel mi szép falunkba. Itt jobb nekünk kevest. Anna oly szép, segíti nekem háza körül. Petró erős klapac, – szalad, mint vad csikó. Járnak iskolába. Petró okos! nagyon okos. Lesz „feltaláló”, ő mondja; mindig furja-faragja. Te is fogod szeretni enyim gyermekeimet, ha ismernél ...”

– Hogy szeretném-e? Hát persze hogy szeretném Zuszka gyermekeit! ...

‘– Tetszik nekem ez a Petró gyerek – jelentette ki Gyuri komolyan. – Azt hiszem, jó barátok lennének!

– Én is úgy szeretném ismerni Annát!... Ó hívjuk meg őket karácsonyra – simult Sárrika hízkelkedve édesanyjához.

Szabóné csendes szóval fordult férjéhez:

– Íme a szív szava ... Erőszakkal vont országhatár, gyűlölet, félrevezetés, – minden hiábavaló; az ősi összetartozás érzését kiirtani nem tudja. Él az tovább az új nemzedékben, mely pedig már nem is ismeri egymást ...

– Hála Istennek, most már semmi akadály sincs annak, hogy megismerje – válaszolta az édesapa. És hiszem, hogy gyermekeink Isten kegyelméből már éppen olyan egyetértésben fognak együtt élni, mint annakidején apáink és nagyapáink éltek.

– Ugye meghívhatjuk őket, apus?! – fordult erre Gyuri ragyogó szemmel édesapjához.

– Hogyne! Csak hadd érezzék, akiket húsz évig erőszakosan távol tartottak tőlünk, hogy a magyar szív a régi testvéri öleléssel tárul feléjük!

*

A hópelyhek puhán, csendesen szállingóztak Budapest utcáin a korai alkonyatban. Sárrika izgatottan járkált le s fel édesapja mellett a Keleti-pályaudvar érkezési oldalán. Óriási volt a forgalom; hiszen aki csak tehetett, igyekezett övéihez a karácsonyi ünnepekre.

Végre megszólalt a pályaudvar hangszórója:

„A miskolci gyors bejár az első vágányra ...”

– De mi lesz, ha meg nem ismerjük őket?! – nyugtalankodott a kisleány.

– Ó, attól ne félj – biztatta édesapja.

– Meglásd, egyenesen hozzájuk vezetlek!

Hiszen tudjuk, hogy kiket várunk! Zuszka néni anyukáddal egykorú és bizonyosan fekete ruhát hord, mert még gyászolja az urát. Két gyermeket hoz; a leányka olyan idős, mint te vagy, – a fiúcska kisebb. Idegenül fognak körülnézni, mert ilyen nagyvárosi forgatagban sohase jártak még ...

– Ott vannak ni! Nézd azt a két fitos orrocskát, meg azt a két csodálkozó gyerekarcot! Ezek a mi kárpátaljai vendégeink! – és már sietett is barátságos üdvözléssel az érkezők felé.

– Jaj de jó, hogy elibénk jöttek! – mondotta Zuszka néni megkönnyebbült szívvel. – És ez Sáríka ugye? Éppen olyan, akárcsak enyim Annuska, mikor volt kicsi!

Sáríka megölelte Annát.

– Isten hozott, testvérke! – mondta szíve minden melegével; – s Isten hozott téged is, te kis „feltaláló”!

Petró kissé bizalmatlanul fogadta az üdvözlést; elvégre: egy szót sem értett belőle. Közelebb is húzódott anyjához s komoly képpel megkérdezte: Mit mond?

– Falusi fatuskó az enyém fiam, – mentegette édesanyja, mialatt a társaság kifelé igyekezett az állomás épületéből. Sáríka ment elől Annával; kart karba fűzve haladtak olyan természetesen simulva egymáshoz, mint 20 évvel azelőtt édesanyáik. Pedig még nem is értették egymás szavát.

– A villamosok zsúfolva vannak ilyenkor, menjünk talán gépkocsin – ajánlotta igaz vendégbarátsággal Szabó Károly.

Mikor Petró megtudta édesanyja tolmácsolásából, hogy miről van szó, – felragyogott a szeme és egy hirtelen, boldog mozdulattal oly hálásan ölelte meg az eddig soha nem látott férfi karját, hogy annak szívét egy csapásra bevette. Szabó Károly szeretettel cirógatta meg a kedves gyermeket, mikor anyja magyarázatából megtudta a nagy boldogság okát: Petró legforróbb vágya, álmainak álma volt, hogy egyszer gépkocsin ülhessen, mégpedig a kocsivezető mellett; és íme, most ez a vágya is teljesül!

Felejthetetlen élmény volt a messziről jött két gyermeknek ez az esti kocsikázása végig a tündérien kivilágított fővároson.

Régen aludt már az egész ház, mikor a két édesanya végre arra gondolt, hogy pihenni tér. Hiszen annyi, de annyi elmondanivalójuk gyűlt össze a távollét hosszú húsz esztendeje alatt! És amikor vetkőzni kezdtek, meghatottan pillantották meg egymás nyakán testvéri szeretetük zálogát: a Jézus Szíve képét rejtő s gyermekkoruk óta hűségesen őrzött ezüst szívecskét.

Könnyes mosollyal néztek egymásra.

– Visszacseréljük most? – kérdezte a vendég.

Szabóné így felelt:

– Visszaadom a kékköves szívecskédet, de majd a kislányod nyakába akasztom; te meg add a nálad levőt az én Sáríkámnak. Hadd fűzze immár az Úr Jézus Szívének szeretete gyermekeink szívét egymáshoz!

S így a két kislányt karácsony szombatjának már kora reggelén kedves meglepetés érte: ott várta őket az asztalon egymás mellett a két gyermek-ékszer csak úgy, mint édesanyjukat valaha réges-régen.

– Nagyszerű! – örvendezett Sáríka. – Zuszka néni, tessék megmondani Annának, hogy mostantól kezdve ő is Jézus Szívének gyermeke lesz, mint én vagyok. Mert én szívgárdista vagyok!

– Szívgárdista? Mi az?

Anna érdeklődése oly nagy volt, hogy anyja alig győzte tolmácsolni Sáríka felvilágosításait. És annyira fellelkedett, hogy alig várta a legközelebbi gárdista-gyűlést, mert oda ő is el fog menni.

– Ha nem érted még jól, amit ott majd hallasz, az nem baj – bízta kis pajtása.

– Játszani már fogsz tudni velünk. Remekül szoktunk ám mulatni a gyűlés végén!

A délelőtt egyébként is igen vidáman telt el. A vendégek pompásan érezték magukat a barátságos, meleg családi fészekben. Csak egy volt a bökkenő: a gyermekek nem értették még egymás nyelvét! Egyre csilingelt a lakásban hol innen, hol onnan egy kedves gyermekhang:

– Anyus, hogy mondják ruszinul azt, hogy ...?

– Mama, hogy mondják magyarul azt, hogy ...?

S közben kézzel-lábbal folyt a magyarázgatás, ami sok derűre, kacagásra adott alkalmat.

Szabó Károly elvállalta, hogy mindjárt ebéd után elviszi a vendég gyermekeket kirakatokat nézni. Hiszen a karácsonyi kirakatok pompája, ragyogása olyan Budapesten, hogy még a helybelieket is el szokta bűvölni, pedig azok eléggé hozzá vannak szokva a pazar kirakatok látásához. Milyen soha nem élvezett gyönyörűség lesz hát ez a faluról jött gyermekeknek!

Anyus úgy rendelkezett, hogy csak Gyuri menjen velük, – Sáríkáknak otthon kell maradnia. A két mama ugyanis a délután folyamán az ünnepi kalácsot, a karácsonyi mákos-diós patkót akarja elkészíteni, s nem lenne jó, ha az apróságok ott lábatlankodnának körülöttük a konyhán. Vigyázzon hát Lenkére meg Öcsikére; szórakoztassa őket szépen, hogy ne legyen számukra túlságosan hosszú a Jézuska-várás délutánja ... Sőt vigyázzon arra is, hogy ne kíváncsiskodjanak és az ebédlőnek még a tájékára se menjenek. Hiszen történt már olyan is, hogy az angyalkák egyszerűen elröppentek a karácsonyfával, melyet a Jézuska rendeléséből fel akartak állítani; a kíváncsiskodó gyermekeket ugyanis nem szeretik! ...

Karácsonykor hamar sötétedik, s így már régen égtek a lámpák mindenfelé, mikor a várost járók hazaértek. Annának meg Petróknak csak úgy sugárzott az arca és annyi mindent akartak anyjuknak úgy hirtelenjében elújságotni, hogy bár siettek, hadartak, nyelvük mégsem tudta követni gondolataik iramát. A házigazda derűs arccal figyelte őket, s mikor végre elhallgattak kissé, hogy lélegzetet vegyenek, ő is megszólalt:

– Mondhatom, hogy bámulom a gyerekeinket! A kirakatok előtt jobbra-balra mutogattak, hol egyik pötytyentett el valamit ruszinul, hol a másik magyarul – s egészen szépen megértették egymást, pedig mindössze egy napja vannak együtt! Engem boldogult jó édesapám már egy éve taníttatott drága pénzért németül, mikor még mindig alig tudtam egyebet annál, hogy: Nix dájcs!

Felesége elnevette magát.

– Persze, mert alföldi gyerek voltál! Azoknak forog a nyelve oly rettenetes nehezen az idegen szóra, hogy az ember minduntalan azt hinné: no, e percben ficamodik ki! A Kárpátalján egészen másként van ez ... Ugye Zuszka? A kárpátaljaiakra csak úgy ragad egymás nyelve ... Nem tanultam én soha ruszinul, mégis tudok; Zuzskának ruszin volt az anyanyelve s mégis értett mindent magyarul, mikor elindultunk együtt az iskolába ...

– De szép idők is voltak azok ... – mélézött el a vendég. – S emlékszel-e, mily izgalommal vártuk mindig együtt a Jézuska érkezését?

– Hogyne emlékezném ... Most meg íme, – Isten kegyelméből – gyermekeink körében várhatjuk az ő jövetelét!

És a kis Jézus nem is feledkezett meg az őt szerető kedves családról, meg annak vendégeiről. A gyermekek boldogan ugráltak körül a ragyogó karácsonyfát és ujjongva szemlélték az alatta levő ajándékokat. Volt közöttük egy nagy értéket képviselő darab is: egy szép és finom ezüstóra láncsal. Ezt Gyurikának küldte a keresztapja. A fiú boldogan illesztette bele a láncot gomblyukába s az órát büszkélkedve tette felső kis zsebébe. Apja mosolyogva nézte.

– Ha hosszúra nőtt is a lábad, nem való az még neked, fiam. Ráérsz majd akkor is viselni, ha már nagy diák leszel.

Gyuri nem szívesen hallotta ugyan ezt, de azért belátta, hogy apjának igaza van.

Osztálytársai csakugyan üresfejű hencegőnek tartanak, ha órával jelennék meg közöttük.

– Hát hiszen tudom, hogy ez az iskolába nem való – felelte. – De az ünnepek alatt itthon legalább hordhatom?

– Azt nem bánom – válaszolta édesapja.

Gyuri felbátorodott.

– És majd a nagy vakációban is; jó?

Apja nem akarta a kedvét rontani.

– No, hát tekintettel arra, hogy ilyen hosszúra nőttél, akkor majd valószínűleg megengedem. De csak ha kifogástalan lesz az évvégi bizonyítványod.

Gyuri meg volt elégedve. Hiszen a bizonyítványa ellen eddig sohase volt kifogás, és ha Isten megsegíti, nem lesz ezután sem!

Zuszka néni is előhozta kedves szerénységgel a karácsonyi ajándékokat, miket régen látott barátnőjének hozott.

– Tudod, hogy az én szegénységemtől nem sok telik, – mondta kissé pirulva – de azért igyekeztem olyasmit hozni, aminek megörülsz ... Azt hiszem, igazi kárpátaljai málnából főtt lekvárt régen ettél.

Szabóné boldogan nyitotta ki az üveget.

– Ez az illat! ... Nem éreztem, csak valamikor réges-régen odahaza nagyanyónál ...

Aztán egy kosárka gyönyörű alma került elő.

– Ez arról a fáról való, mely a házunk előtt áll ... Csak látnád, milyen óriásira nőtt! Jó nagyapádtól kaptuk hozzá az oltógallyat valamikor réges-régen ...

– Drága jó nagyapó ... – mondta a háziasszony csendesén és szeme könnybe lábadt.

– Tőle is hoztam neked emléket, nézd.

Szabóné kegyelettel vette kezébe, amit barátnője átnyújtott neki: egy régi Rákóczi-pénzt, melyhez jóművű kis kulcs volt erősítve. Könnyein keresztül is mosolyogva ismert rá.

– Milyen jól emlékszem erre a libertásra! Az óraláncán hordta nagyapó. De mintha kettő függött volna ott... És vajon minek a kulcsa ez, mely hozzá van erősítve?

– Nem tudom. Nekem rövidebb a halála előtt adta kezembe, – de hogy mit akart vele, azt már nem bírta megmondani szegény.

Menyasszony voltam akkoriban s bizony nagyon ritkán láttam jó nagyapádat. Nem mintha hálátlanul elfelejtettem volna azt a sok jót, miben az ő házában mint gyermek részesültem, – de vőlegényemnek nemigen volt inyére, hogy a régi magyar urasággal főnntartsam az összeköttetést.

Mikor azonban az öreg Paraszka – ki utolsó éveiben gondját viselte – rémülten szaladt hozzánk, hogy telefonáljunk a városba orvosért, mert a tekintetes úr hirtelen összeesett, bizony mégis csak futottam hozzá. Mire odaértem, a szomszédok már köréje gyűltek s ágyára fektették. Úgy látszik azonban, nem vesztette el teljesen eszméletét, mert amikor mellé léptem, felém fordult, szemét kinyitotta s mintha meg is örült volna jöttömnek. Egyik kezével erőltlenül az óraláncához nyúlt, leakasztotta ezt a kulcsot s felém nyújtotta. Elvettem, de tanácstalanul néztem körül; azt gondoltam, hogy talán valamelyik fiókjából kíván valamit. Mikor aztán rá pillantottam, láttam, hogy a szája mozog, beszélni szeretne. Ám megérteni nem bírtam; csak úgy rémlett nekem, mintha a te neved lenne ajkán.

Talán a halálra gondol, s ezt a libertást emlékül akarja hagyni neked – villant meg hirtelen agyamban és így szóltam:

– Annuskáé lesz! Csak most ne tessék megerőltetni magát a beszéddel. – Láthatóan megnyugodott s lehunyta ismét a szemét. Aztán nemsokára jött a plébános úr; estére megérkezett az orvos is, de segíteni nem tudott rajta. Meghalt a nélkül, hogy meg tudta volna mondani, mit tegyek a régi Rákóczi-pénzzel. Így hát csak gondosan eltettem s kegyelettel megőriztem számodra mint utolsó, drága emléket.

Szabóné meghatottan hallgatta az elbeszélést, aztán rövid gondolkodás után magához intette legidősebb gyermekét.

– Akasszad az óraláncodra kisfiam, s őrizzed mindig, mint dédapádtól reád maradt szent emléket. Tudod, hogy ő mindössze néhány hónappal élte túl a te születésedet s életének utolsó nagy-nagy öröme te voltál. Légy olyan derék emberré, hogy ne csak öröme, de büszkesége is lehess mindig!

Gyuri tisztelettudóan hallgatta anyját, teljesítette is, amit kívánt tőle, ám a komoly szavak most nem sok nyomot hagytak lelkében. Hiszen az a karácsony ragyogásával volt tele! Sietett is vissza, hogy folytassa a játékot kis barátjával. Petrőről ugyanis már tudta a Jézuska, hogy a gépeknek valóságos kis bolondja s így pompás felhúzható vonatot hozott neki.

Kimondhatatlan boldoggá tette vele a gyereket, aki jóságos vendéglátója útmutatása nyomán bámulatos ügyességgel építette meg a pályát, rakta le a vágányokat, kapcsolta össze a kocsikat, s ujjongott, mikor vonatja elindult. A játék további folyamán is oly hozzáértéssel mutogatott, magyarázott Gyurinak mindenfélét, hogy Szabó Károly – aki csendesen figyelte – őszinte meglepetéssel állapította meg magában:

– Ez a gyerek csakugyan rendkívül ügyes és értelmes! Ez csakugyan viszi még valamire!

Mozdonyától még akkor se tudott megválni, mikor a társaságot vacsorázni hívták. A házigazda mosolyogva nézte, hogy még az asztali áldás alatt is, mikor pedig nagyon komoly akart lenni, keményen magához szorítva tartotta drága kincsét. De aztán, mikor a háziasszony letette az asztal közepére az ételt, a nagy tál mákos tésztát, Petró arca megint csak széles mosolyra derült; még az orrocskájáról is csak úgy sugárzott a boldogság. És a legteljesebb meglepődéssel jelentette ki:

– No itthon vagyunk egészen!

A mamák nevetve fordították le ezt a mélységes meggyőződéssel tett kijelentést. Erre Szabó Károly is nevetve, de nagy-nagy szeretettel ölelte szívére a ragyogó képű gyermeket.

– Itthon bizony, kisfiam – monda melegen. – Mégpedig mindenkorra!

*

A karácsonyi vakáció úgy elrepült, mint egy álom. A hideg nem volt nagy, bizvást el lehetett hát nap-nap mellett vinni a vendégeket Budapest valamely szépségének, érdekességének megtekintésére. Azontúl a gyermekek játszottak, szórakoztak a kedves, meleg családi fészekben, s úgy megszerették egymást, olyan boldogok voltak együtt, hogy a válásra még csak gondolni sem akartak.

Pedig hát hiába, – közeledett annak a napja. Hiszen a világon végeszakad egyszer mindennek, még a legkedvesebb együttlétnek is.

– Hát csakugyan indulunk holnap? – fordult Petró mélyen elbúsulva édesanyjához. Neki különösen nehezére esett arra gondolni, hogy el kell szakadnia onnan, hol minden iránt érdeklődő, tanulni vágyó lelke annyira gazdagodhatott. Meg aztán valahogy a szívecskéje is nagyon odatapadt új barátaihoz. Ő ugyan csupán Gyurikát nevezte nagy komolyan „legjobb barátja”-nak. Azt csak öntudatlanul érezte, hogy egy másik igaz barátira is szert tett budapesti tartózkodása alatt, s ez nem más, mint Károly bácsi, aki most is vigasztalóan cirógatta meg a fejét.

– Visszajössz még mihozzánk, kisfiam! Hiszen látod, ha feltaláló akarsz lenni, tanulnod kell sokat, nagyon sokat. Majd itt fogsz iskolába járni!

– Bizony a tanító úr is egyre mondja, hogy taníttatni kell majd ezt a gyereket – szólalt meg édesanyja. – Nagy gond ez nekem; nem tudom, hogyan telik majd arra, hogy kiadjam a házból!

– Hát majd nálunk lakik s innen jár iskolába – válaszolta a derék házigazda. – Immár Petró lesz Gyurinak olyan elválhatatlan jó pajtása, mint valamikor Zuszka volt Annuskának.

– Ó Istenem ... Hiszen ha ez csak úgy menne! – sóhajtotta az özvegy. – Még a békebeli boldog világban is igen nagy dolog volt az, hogy Zuszka jóságos szülei engem magukhoz vettek; hogy is lehetne manapság ilyen áldozatot elfogadni egy nagycsaládú tisztviselőembertől!

– Pedig hát én azt tartom, – felelte a nemesszívű Szabó Károly – hogy ha asztalunknál Isten kegyelméből jóllakunk naponta hatan, jut ott a hetediknek is. Az ilyen tehetséges gyermekeket valóban kár lenne támogatás nélkül hagyni.

Nincs olyan édesanya, akinek ne esnék jól, ha gyermekét dicsérik; hát ha még megcsillogtatják előtte gyermeke szép jövőjének, érvényesülésének lehetőségét!

A fiatalasszony fel is hagyott az ellenkezéssel.

– Hiszen én végtelenül hálás lennék a gyámolításért ... S ha készpénzzel nem is igen tudnám megfizetni a gyermek ellátását, igyekezném majd úgy viszonzni némileg a jóságot, hogy a család nálam nyaralna a pompás falusi levegőn ...

Szabóné szívből elnevette magát.

– Zuszka, a barátságoknak is van ám határa! Ha én ennyi gyerekkel a nyakadra mennék, az igazán sok lenne a jóból. Hiszen ez valóságos megszállás lenne!

Az édesapa nevetve mutatott két nagyobb gyermekére:

– Pedig nézd, hogy felcsillant ezeknek a szeme!

Hát már hogyan csillan volna fel! Minden nagyvárosi gyermeknek tündérálmom a falusi tartózkodás, a madárdalos erdő, a zúgó patak, a vadvirágos rét, – hát még nekik, kiknek szívébe édesanyjuk ugyancsak beleoltotta szűkebb hazájának, a drága Kárpátaljának forró szeretetét!

Sáríka körül is cirógatta édesapját és hízelegve duruzsolta a fülébe:

– Ó, én nagyon-nagyon szívesen elmennék ám Zuszka néniékhez! ...

És megtörtént a megegyezés, E szerint: a két nagyobb gyermek a nagy vakációt majd Zuszka néninél fogja tölteni, aki szeptemberre Petróval együtt hozza vissza őket Budapestre.

Mennyivel könnyebben ment így a búcsúzás! Hiszen a gyermekek azt mondhatták egymásnak: –A viszontlátásra, nem is olyan sokára!

– A leánykák még a pályaudvaron is tervezgetve dugták össze a fejüket.

– Le fogom írni mindig pontosan az elbeszéléseket, amiket a gárdagyűlésen hallok, s feljegyzek minden új játékot is – mondá Sáríka.

– Nagyon jó lesz! – biztatta Anna. – Hiszem, hogy a plébános úr megteszi majd, amire kérjük. Lesz majd nekünk is Szívárdánk, meglásd! ...

*

Özvegy Dankulineczné tanítónő asszony igaz hálával gondolt arra, mennyi jóban volt egykor része Annuska szüleinek házában, s arra is, hogy Szabó Károly mily nemesszívűen vállalkozik arra, hogy fiacskája érvényesülésének útját egyengesse. Éppen azért mindent elkövetett, hogy Gyurika meg Sáríka igazán boldog, felejtetetlen szünidőt töltsenek nála.

A gyermekek kimondhatatlanul élvezték is az eddig csak hírből ismert falusi élet minden gyönyörűségét; a baromfiudvar vidám lármáját csak úgy, mint az esti fejkor a frissen megivott pompás, meleg tejet. Járták Zuszka nénival a zúgó erdőt, szedtek málnát, sütöttek zsványpecsenyét, fürödtek a patakban, – s a leánykák fölséges harangvirág-bokrétáikat nem egyszer vitték ki a csendes kis temetőbe, a drága jó öregek sírjára.

És hogy minden örömük meglegyen, Zuszka néni készségesen pártfogolta a plébános úrnál azt a kérésüket is, hogy alakítson a faluban Szívárdát.

– Itt is bizonyosan jobbak lesznek tőle a gyermekek – magyarázta Sáríka mély meggyőződéssel.

A plébános úr mosolygott, és megígérte, hogy teljesíti a kívánságot. Ki fogja hirdetni a templomban, hogy a gyermekek jelentkezhetnek próbaidőre; tart is nekik vasárnap délutánonkint egy-egy tanítást, – a gyűlés további vezetését azonban Zuszka néninek kell elvállalnia.

Ez megtörtént. És a falu gyermekeit boldoggá tették a vasárnap délutáni összejövetelek, melyek ügyes megrendezésében a jó tanítóné igen nagy hasznát vette mindkét kislánynak. S hogy Sáríka öröme teljes legyen, a plébános úr úgy határozott, hogy még az ő ottlétében, tehát augusztus utolsó vasárnapján tartja meg az ünnepélyes tagavatást.

Sáríka túlradó boldogsággal hallotta, mint dicséri meg a plébános úr nyilvánosan az „ő kis gárdistáit”. Azt mondja, hogy a szülők bámulva hozzák neki hírvül, mily jók, engedelmesek, szolgálatkészek mostanában a gyermekeik; soha eddig még nem voltak ilyenek ...

Sáríka lehunyta szemét és szíve mélyéről feltört a hálatelt fohász: Jézus Szíve ... köszönöm! Tudom, hogy Te azt akarod, hogy minél több gyermek szeressen és Irántad való szeretetből legyen jó. Én ezért dolgoztam itt ... Köszönöm, hogy sikerült!

*

A plébános úr azt óhajtotta, hogy a gárdista-avatás minél ünnepélyesebb legyen s ezért úgy rendelkezett, hogy az egész csapat együtt, zászló alatt vonuljon a templomba. Minthogy azonban az egyházközségnek Jézus Szíve-zászlaja nem volt, megbízta Petrót meg Gyurkát, hogy menjenek át a szomszéd faluba s kérjék el erre az alkalomra az ottani Jézus Szíve-zászlót.

A fiúk készségesen eleget tettek a megbízásnak. Másnap aztán természetesen az ő feladatuk volt, hogy a zászlót vissza is szállítsák oda, ahonnan hozták.

Zuszka néni még ezt az utat is kedves kirándulássá akarta tenni számukra s ezért így szólt hozzájuk:

– Ha átadtátok a plébános úrnak a zászlót, ne a napsütötte, poros országúton térjete vissza. Kellemesebb lesz az árnyas erdőn keresztül jönnötök. Vágjatok át a hegyen – s aztán a Kopasz-völgyben, a patak mentén jöjjetek haza. Ugye Petró, ismered ezt az utat?

– Hogyne ismerném! – bizonykodott Petró. – Hiszen nem egyszer jártunk arra.

– Sietnetek pedig egyáltalán nem szükséges – folytatta édesanyja. – Csomagolok nektek ebédet s majd megeszitek a Csorgónál; ott, ahol a tavasszal annyi nefelejcszet szedtünk, emlékszel? Aztán ha a déli nagy hőség elmúlt, szépen hazaindultok s uzsonnaidőre itthon lesztek a nélkül, hogy kifáradtatok s kimelegedtetek volna.

A fiúk vidám kedvvel lépegettek a szomszéd falu felé a szép napsütéses délelőttön. A zászlót pontosan leadták rendeltetési helyén, – aztán a dülőútra tértek, mely felvezetett a hegynyeregbe.

Már meglehetősen elhagyták a falut, mikor utánuk vitte a szél a déli harangszót. Levették kalapjukat s elmondták szépen az Úrangyalát. De Gyuri aztán megszólalt:

– Petró, az én gyomromban is elharangoztak már. Jó lenne itt valahol letelepedni s megebédelni.

A kirándulások terén sokkal tapasztaltabb Petró így felelt:

– Fogadjuk csak meg mama tanácsát s menjünk fel a Csorgóig. Ott hűvös helyen telepedhetünk le, és szomjunkat is olthatjuk mindjárt a forrás friss vizével.

– Messze van-e még?

– Látod ott az erdő alján azt a kis házat?

– Látom.

– Hát olyan magasságban van, de a szemközti domboldalon. A kunyhó jól oda látszik.

Gyuri elővette az óráját.

– No, fél egyre odaérünk; addig még kibírom! – Azzal vidám nótára gyűjtva lépegetett tovább pajtása oldalán.

Mikor éhségüket és szomjukat lecsillapítva elégedetten üldögéltek a forrás melletti puha gyepszőnyegen, Gyuri megszólalt:

– Te Petró, a felnőtteknek mégis igazuk van, ha bosszankodnak azon, hogy mi néha okosabbak akarunk lenni náluk, s jobban akarunk tudni egyet-mást. Látod, elismerem például, hogy most Zuszka néninek volt igaza. Sokkal jobb volt ám itt megebédelni, mint ott, ahol én szerettem volna.

– Hát bizony itt a lombok alatt távolról sincs olyan meleg, mint odakinn ... Vagy talán elia bujt a nap?

E pillanatban heves szélroham süvített végig a lombok között.

– No, csak nem kapunk esőt?

Petró felállt és néhány lépést tett előre, hogy szabadabb térségen nézhessen körül.

– Hű, Gyuri! Nyakunkon az eső! Nézd, milyen sötét fellegeket hajt a szél!

Ekkorra már Gyuri mellette volt.

– Bőrig ázunk mindjárt! De talán elérjük azt a kunyhót, mielőtt a zápor megered!

S a két fiú nyakába szedte a lábát. Odafenn a kis ház ajtajában pedig megjelent éppen ekkor egy mosolygós szemű, hároméves csöppség. Szétnézett ... S mit gondolt, mit nem? ... Talán azt, hogy jó lenne anyja után menni, aki kora hajnaltól munkában van. És lábacskaikat sietve szedegetve, vígan indult lefelé az úton.

Pár pillanat múlva megjelent nagyapja is, egy hajlott hátú, bocskoros öreg pásztor.

– Vaszilina! Vaszilina! Gyere vissza! – kiáltozott utána. – Megázol!

A csöppség nevetett egyet és – futásnak eredt. A bicegő öreg pedig bizony hiába igyekezett volna versenyre kelni azokkal a fürge lábacskaikkal!

Az út kanyarulatánál azonban hirtelen két nagy fiú termett a gyermek előtt – és a nagyobbik minden teketóriázás nélkül ölébe kapta. Mire a zápor kopogni kezdett a háztetőn, már le is tette a pitvarajtóban.

– Így ni, kis szökevény! – mondotta nevetve.

– Dicsértessék! – köszöntötte Petró az öreg gazdát ruszinul. – Itt maradhatnánk-e, míg eláll az eső?

– Hogyne, jöjjenek csak beljebb! – válaszolta az öreg. – Honnan jönnek az úrfiak?

– A plébános úrtól; én a Dankulinecz tanító úr fia vagyok – felelte Petró.

– No, csakugyan ... Úgy megnőtt, hogy alig ismerem! ...

– Ez meg a barátom Budapestről – folytatta Petró büszkén. – Nálunk nyaral.

Az öreg pásztor arca e szavak hallatára felderült. Tisztességtudón és igaz örömmel nyújtotta kezét a fiú felé s kedves tört magyarsággal szólalt meg:

– Isten hozta! Az öreg tekintetes úr, az én jó gazdám mindig mondta: meglátod Andrej, lesz még jobb idő is, ha visszajönnek a magyarok!

– Gyuri barátom a tekintetes úr dédunokája – magyarázta Petró.

– Hogy? ... Hogy? ... – a szavak akadozva törtek elő az öreg ajkáról s hitetlenkedve nézett hol egyik, hol másik fiúra.

– Úgy van; édesanyámat Ladamóczy Annának hívják – jött Gyuri a segítségére.

Az öreg tekintete e pillanatban a fiú óraláncára esett.

– Istenem! – kiáltott fel és egy gyors mozdulattal lehajolva, hűséges szíve minden melegével megcsókolta annak díszét: a Rákóczi-pénzt.

Aztán lerogyott a padkára.

– Hogy ezt megértem! Istenem, hogy ezt megértem! – hajtogatta egyre s öklével törölgette könnyező szemét.

Gyurkát mélyen meghatotta e jelenet. Odalépett a megindult öreghez s szeretettel tette karját a vállát fedő durva darócra.

– Hát ismeri ezt a Rákóczi-pénzt, Andrej bácsi?

– Hogy ismerem-e? A gazdámé volt! Az én jó gazdámé ... Itt van a párja nálam ... Tessék csak jönni!

Bevezette a fiúkat az alacsony kis szobába, melynek sarkában régi Jézus Szíve-kép függött. Előtte mécses égett. A kép ugyancsak füstös volt; hosszú évek óta hányszor imbolyoghatott előtte a ház lakóinak buzgó könyörgését tolmácsoló kis olajláng! Mellőle pedig reszkető kézzel leakasztotta az öreg – a libertást.

– Itt van, tessék ... Ezt is az óráján viselte a jó tekintetes úr ... Isten nyugosztalja!

– És hogy került Andrej bácsihoz? – kérdezte Gyuri csodálkozva.

– Akkor adta ide, mikor utoljára láttam ott fenn a hegytetőn. Ott szeretett üldögelni a nagy tölgyfa alatt, ahonnan ellátni messzi, mindenfelé ... Akkor már nem állottam az ő szolgálatában, hiszen a földjeit elvették a csehek. De azért mindig barátságosan elbeszélgetett velem, mikor arrafelé jártam. S ha panaszkodtam a sok bajról, szegénységről, mindig így vigasztalt: Ne búsulj Andrej, lesz még itt jobb világ! Csak kérd az Istent, hogy az én Annuskám kisfiából derék ember legyen és hogy visszajöjjön ide. Nem a csehek fognak titeket boldogabbakká tenni, hanem ő, ha Isten is úgy akarja. Majd meglátod!

Gyuri meghatottan hallgatta e szavakat; úgy érezte, hogy az öreg pásztor most porladó dédapja üzenetét közvetíti ... S lelkében egyszerre nagy világosság támadt: most állott előtte először egészen tisztán, hogy mindenkinek hivatása van e földön, melyet iparkodnia kell maradéktalanul betölteni. Neki hát itt lenne hivatása?

– És csakugyan imádkozott értem, Andrej bácsi? – kérdezte melegen.

– Oh, de mennyit, drága úrficskám! A jó Jézus tudja, hogy mindennap ... És mindennap kértem az Istent, hogy megtehessem, amit a tekintetes úr rám bízott. Itt van a pénz, tessék ...

Mert ezt mondta: „Andrej, őrizd hűségesen a nagy fejedelem pénzét, míg eljön Annuska kisasszony a kisfiával. Akkor add oda, s mondd meg, hogy jöjjenek ide az öreg tölgyfához, gondoljanak itt rám, ahol én is olyan sokszor gondolok rájuk.” Aztán még egyszer megkérdezte: „Jól megértettél, Andrej? Odaadod ezt a pénzt és megmondod, hogy itt, az erdő királyánál gondoljanak rám.”

– Nem is láttam többé; hirtelen halt meg szegény ...

Gyuri átvette az emlékpénzt.

– Köszönöm, Andrej bácsi! Majd ide akasztom a másik mellé az óraláncomra, jó lesz?

– Úgy, úgy, úrficskám – felelte az öreg, s elégedetten nézte, mint kapcsolja fel Gyuri ügyes kézzel a libertást. – Éppen így hordta az én jó gazdám! Most már meghalhatok én is ...

– Ne siessen azzal, apó! – szólalt meg most Petró.

Gyuri is igyekezett vidámabb hangot megütni.

– Még előbb táncolnia kell majd ennek a kis szökevénynek a lakodalmán! – mondta tréfásan, és megsimogatta az apróságot, ki ujját szájába dugva bámulta, ami körülötte történik. – Nézd Vaszilina, elállt az eső, most már ki lehet menni az udvarra!

Kiléptek valamennyien. A gyors zápor elverte a port s az ózondús levegő csak úgy áradt az erdők felől ...

Fenn a hegynyergen már gyönyörűen sütött a nap.

– Ott, ott, – mutogatta az öreg pásztor – az a hatalmas tölgy az öreg tekintetes úr kedves fája ... Oda menjenek fel!

– Úgyis arra visz az utunk! – mondta a tereppel ismerős Petró.

– Istenem ... milyen szívesen elkísérném, ha bírná a lábam – sóhajtott az öreg.

– No majd esztendőre, Andrej bácsi, mégpedig – ha Isten is úgy akarja – anyussal! – vigasztalta Gyuri. – Milyen öröme lesz neki is, ha viszontláthatja dédapó hűséges emberét!

Azzal a két fiú meleg búcsúzás után, nekivágott a hegynyereg vezető útnak.

*

Kevés szó esett közöttük. Gyurit nagyon komoly gondolatok foglalkoztatták; igen mély hatást tett rá az öreg pásztorral való találkozás. Petró észrevette ezt és ő is hallgatott.

Felérve a százados tölgyhöz, gyönyörködve néztek körül a fölséges tájon.

– Ugye nincs semmi csodálnivaló azon, hogy jó dédapádnak annyira tetszett ez a vidék? – mondotta Petró a bennszülött büszkeségével.

– Azért is szerette annyira, mert családunknak ősi földje volt – válaszolta Gyurka komolyan. Majd levette a kalapját.

– Imádkozzunk érte.

Ájtatosan elmondtak egy Miatyánkot és egy Üdvözlégyet.

Gyurka ezután melegen fordult barátjához:

– Imádkozz Petró ezentúl sokszor azért is, hogy derék emberré lehessenek és elvégezhessenem azt, amit itt tennem kell.

– Mit kell tenned?!

– Nem tudom – felelte Gyuri elgondolkozva. – De hallottad, hogy mit mondott dédapám Andrej bácsinak: „Én fogom itt boldoggá tenni a szegény népet.” Csak nem tudom, hogyan gondolta el ezt.

Kis idő múlva így folytatta:

– Látod, Petró, voltaképpen én is idevaló vagyok, még ha eddig nem is láttam e földet, – hiszen Isten tudja, mióta a családunk birtoka volt. Ugye, hát van közöm hozzá? És van közöm e vidék lakosaihoz is? Nem ok nélkül üzenté dédapó, amit üzent!

Tekintete beszéd közben a régen elárvult, gazos, de még mindig barátságos ülőhelyet kínáló gyeppadra esett – és a nélkül, hogy figyelt volna arra, amit tesz, leült reá. Petró mellé telepedett.

– Ejnye, de kényelmes helyecske ez! – mondta.

Gyurka hirtelen hozzá fordult:

– Te, itt anyus is ült gyermekkorában!

Mesélte, hogy mikor egyszer málnázni voltak, dédapó elhozta kedvenc kilátóhelyére s tréfásan bemutatta neki az erdő királyát.

– Ezt az öreg fát?!

– Bizonyosan ezt. Hiszen a tölgy az erdők királya.

– Ezt még sohasem hallottam; nálunk ezt nem mondják.

– Pedig Andrej bácsival is így ismételtette el szavait dédapó: „Jöjünk fel az erdők királyához ... Vagy ...”

A fiú szeme fölcillant.

– Vagy talán valami különös oka volt erre?

Petró elnevette magát.

– No, második Sherlock Holmes! Mesélted a múltkor, hogy ha Sherlock Holmes talált egy gombot – abból meg tudta állapítani, hogy hol van az indiai maharadzsa elveszett gyémántja. Andrej bácsi azt mondta neked, hogy jöjj az erdők királyához – hát te most meg akarod e király kincsét találni! Szívesen segítenék, – kötődött tovább vidáman – csak az a kár, hogy nem hoztunk ásót ...

Gyuri keze véletlenül az óraláncára siklott s libertásai összecsörrentek a rajta függő kis kulccsal. Vidáman válaszolta:

– Pedig nézd, a kincsesláda kulcsa már itt van!

Petró most elkomolyodott kissé.

– Te Gyuri, ez nem is olyan egészen nevetséges dolog. Hiszen azt a kulcsot is dédapád küldte – és nem tudjátok, mi szándékkal.

– Ugyan mit nyissak itt ki vele? – mosolyodott el fanyarul Gyuri.

– Azt már én nem tudom! – kacagott ismét Petró. – Te akarsz második Sherlock Holmes lenni, – neked kell kitalálni!

Gyuriban is fölülkerekedett a fiús jókedv.

– No várj – mondta. Azzal a könyökét térdére, állat tenyerébe támasztva tréfásan összehúzta a szemöldökét s úgy tett, mintha szörnyen gondolkoznék. Olyan mulatságos figura volt, hogy Petró huncutul föl kacscintott a fa koronájára:

– Kedves király úr, ugyan sűgja meg kérem szegény Sherlock Holmes-nak, hogy hol a kincs, amit őriz?

Az utolsó szavak hallatára Gyuri felugrott, mintha puskából lőtték volna ki.

– Persze, hogy kincset őriz! – kiáltotta.

– Egy bögrét meg dohányt!

Petró úgy nézett rá, mint aki nem tudja, hogy vajon nem hirtelen meghabarodott emberrel van-e dolga, Gyuri jónak is látta hamarosan elmondani, ami hirtelen eszébe jutott: hogy anyja egyszer málnát szedett Zuszka néni számára a király úr bögréjébe.

Erre aztán Petró is fellelkesült.

– Rajta! Keressük meg hát azt a kincset!

S a lázas buzgalommal kereső két fiú nem sok idő múlva rá is akadt a sűrű szederindáktól takart, de helyéből még mindig elég könnyen kimozdítható szikladarabra, mely a drága jó nagyapó kincstárát zárta. És a kincstárban ott állt az ócska bögre, – meg egy erős, vaspántos kis láda.

Gyuri áhítattal emelte ki a napvilágra. Le volt zárva. Ám az óra láncán függő kis kulcs – ha nehezen is – megfordult a zárjában.

A ládika írásokkal volt tele. Legfelül egy levél e címezzel:

„Szeretett unokámnak, Szabó Károlyné, született Ladamóczy Annuskának, – meg kisfiának, az én reménységemnek.”

– Kibonthatom, hiszen nekem is szól – mondta meghatottan. És elkezdte olvasni a gyöngybetűket, miket egy régen porladó jóságos öreg kéz vetett az elsárgult papírlapra.

Drága Annuskám!

Annyira figyelnek mostanában, hogy házkutatástól tartok. Félttem az értékpapírokat, melyekben vagyunk jelentékeny részét sikerült megmenteni számotokra, – kiviszem hát „kincstáramba”, melynek hollétéről te tudsz. Bízom abban, hogy rájuk akadsz, még ha engem el is szólítana az Úristen, mielőtt felvirradna a boldog nap, melyet annyira várunk ... Tudom, hogy hűséges szíved el fog hozni nagyapád kedvenc tartózkodási helyére ...

Birtokomat elvitte a cseh földbirtok-reform; csupán legértéktelebbnek látszó részét, a Kopasz-völgy, környékét hagyta meg nekem. Nem fellebbeztem; meg vagyok ugyanis győződve arról, hogy így jártunk legjobban: a föld mélye kincset rejteget. Mellékelem a vidék geológiai térképét, valamint hosszas és alapos kutatásaimról szóló feljegyzéseimet is. Ha a Mindenható annak a csöpp kis embernek, kivel bennünket most megörvendeztetett, majdan rátermettséget s vállalkozási kedvet adna, – munkája nyomán virágzó bányatelep keletkezhetnék itt, mely nemcsak családunkat emelné fel ismét, de föllendíthetné az egész vidéket s biztosíthatná azt a jólétet e derék népnek, melyet hiába vár a csehektől ... Petró közbeszólt:

– Ezért bízta hát Andrej bácsit azzal, hogy vége lesz a szegénységnek, ha te visszajössz! ...

– És ezért várt engem Andrej bácsi olyan nagyon! ... S várnak talán sokan mások is, akiknek ő tovább adta a biztatást ...

Gyuri elnézett hosszan a csendes pihenő vidék felett. Mintha az idő távolából lüktető munka zaja csendült volna lelkébe... Végre megszólalt:

– Most már tudom, mi a feladatomban – mondta ünnepélyes hangon. Bányamérnöknek kell lennem. Tanulni fogok sokat, nagyon sokat – aztán idejövök ősi földünkre és teljesítem dédapám kívánságát.

– Én is úgy hiszem, hogy ezt kell tenned – válaszolta barátja elgondolkozva.

Gyurka rá nézett,

– Akarsz-e segítségemre lenni a nagy munkában, mely itt rám vár?

Petró szeme fölcsillant.

– Akarok! Együtt dolgozunk majd! Megnyitjuk a bányát s lesz munkája, kenyere mindenkinek az egész vidéken!

– Add hát a kezed – mondta Gyurka férfias komolysággal – s kössünk szövetséget egy egész életre. Rólunk lássák majd, hogy kell a ruszinnak meg a magyarnak együtt dolgozni Szent István földjének, Jézus Szíve országának felvirágoztatásán!

A ragyogó napsütésben, mely ekkor előntötte őket, bizonynal a drága jó dédapó, a bölcs öreg tekintetes úr megleégedett mosolya sugárzott rájuk. Hiszen az ilyen nagy feladatokat látó s nemes célokat maguk elé tűző fiúk komoly kézszerítása záloga a szebb, a boldogabb jövőnek!